

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **K. K.**
bytem X
doručovací adresa: X

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5

v řízení o žalobě proti rozhodnutím žalované ze dne 6. 12. 2023, č. j. X
takto:

- I. Žaloba se *zamítá*.
- II. Žalobce *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované se *nepřiznává* náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobce, který žije v Rakousku a v Česku, namítá, že žalovaná při výpočtu jeho důchodu českého starobního důchodu opomněla použít jedno ustanovení unijního nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Jeho český starobní důchod je podle něj kvůli tomu nezákonně nižší. Žalovaná však tvrdí, že se toto ustanovení ve věci žalobce vůbec nepoužije. Soud jí dal za pravdu.

II. Rozhodnutí žalované a související skutkové okolnosti věci

2. Žalobce požádal o český a rakouský starobní důchod. Rozhodnutím ze dne 27. 10. 2023, č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“), žalovaná přiznala žalobci dílčí český starobní důchod ve výši 7 341 Kč měsíčně od 1. 1. 2021 (na základě nařízení vlády z let 2022 a 2023 se výše důchodu zvýšila na celkových 9 367 Kč). Žalovaná postupovala podle § 29 odst. 1 písm. j) zákona o důchodovém pojištění a čl. 52 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení („koordinační nařízení“).
3. Žalobce podal proti prvostupňovému rozhodnutí námitky. Zejména v nich uváděl, že žalovaná kromě čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení měla použít i jeho čl. 56 odst. 1 písm. a). Výpočet důchodu bez přihlédnutí k tomuto článku je nerovný. Žalovaná podle něj nezákonně krátí výši dávky a obohacuje se na úkor pojištěnce.
4. Žalovaná ovšem rozhodnutím ze dne 6. 12. 2023, č. j. X („rozhodnutí žalované“), prvostupňové rozhodnutí potvrdila. Popsala v něm svůj postup při výpočtu výše dílčího starobního důchodu žalobce. Podle čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení započítala dobu pojištění žalobce v českém důchodovém pojištění (10 138 dní) a v rakouském důchodovém pojištění (5 563 dní). Celkem tedy 15 701 dní pojištění. Podle téhož ustanovení koordinačního nařízení se základní a procentní výměra důchodu stanoví v částce odpovídající *poměru délky dob pojištění získaných podle českých právních předpisů k celkové době pojištění* získané v Česku a v ostatních členských státech Unie.
5. Plná výše základní výměry (k datu přiznání starobního důchodu) činila 3 550 Kč měsíčně. Základní výměra podle čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení dosahovala částky odpovídající *poměru délky dob pojištění získaných podle českých právních předpisů k celkové době pojištění* získané v České republice a v ostatních členských státech, tj. 10 138 (doba pojištění získaná v českém důchodovém systému) / 15 701 (celková doba pojištění). Výsledná částka se následně vynásobila plnou výší základní výměry, tj. částkou 3 550 Kč. U žalobce tak výše základní výměry starobního důchodu představovala (k datu přiznání starobního důchodu) částku ve výši 2 293 Kč měsíčně.
6. Při výpočtu tzv. dílčího důchodu se plná výše procentní výměry důchodu stanoví procentní sazbou z výpočtového základu, který činí 10 421 Kč. Rozhodné období u žalobce tvořily roky 1986 až 2020 (§ 18 zákona o důchodovém pojištění). Při výpočtu osobního vyměřovacího základu se pak podle čl. 56 odst. 1 písm. c) koordinačního nařízení za dobu pojištění získanou výkonem výdělečné činnosti v jiném členském státě během rozhodného období dosadí tzv. *průměrný indexovaný výdělek*. Za jednotlivé dny, ve kterých trvalo pojištění spojené s výdělečnou činností v jiném členském státě, činí 386,8087 Kč. Ve věci žalobce hrály pro stanovení průměrného výdělku roli vyměřovací základy získané v letech 1998 až 2008 a 2010 až 2020.
7. U žalobce procentní výměra ke dni vzniku nároku na důchod za 39 roků pojištění činila 58,5 % výpočtového základu, tzn. částku ve výši 6 097 Kč měsíčně (58,5 % z částky 10 421 Kč). Takto vypočtená procentní výměra se zvýšila za 1 045 dnů doby pojištění po vzniku nároku na starobní důchod o celkem 16,5 % výpočtového základu (16,5 % z částky 10 421 Kč), tj. o částku 1 720 Kč měsíčně. Konečná výše procentní výměry starobního důchodu žalobce tak činí 7 817 Kč měsíčně (6 097 Kč + 1 720 Kč).
8. Žalovaná procentní výměru starobního důchodu stanovila podle čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení ve stejném poměru délky dob pojištění získaných žalobcem jako v případě základní výměry, tj. 10 138 (doba pojištění získaná v českém důchodovém systému)

/ 15 701 (celková doba pojištění). Výsledná částka se následně násobila plnou výší procentní výměry (7 817 Kč). U žalobce výše procentní výměry představuje částku ve výši 5 048 Kč měsíčně. Celková výše důchodu proto představuje k datu přiznání starobního důchodu částku 7 341 Kč měsíčně (základní výměra 2 293 Kč + procentní výměra 5 048 Kč).

III. Žaloba a další vyjádření účastníků řízení

9. **Žalobce** namítá, že žalovaná v prvostupňovém rozhodnutí vykazala správné doby účasti v českém sociálním systému. Chybně však vypočítala výši starobního důchodu. Při výpočtu skutečné výše vyplácené dávky (poměrné dávky) nezohlednila čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení. Jde o doplňující ustanovení pro výpočet dávek, ke kterému musí instituce přihlídnout, je-li celková délka dob pojištění získaných před vznikem sociální události podle právních předpisů všech dotčených členských států delší než maximální doba vyžadovaná právními předpisy ČR pro pobírání plné dávky.
10. Žalovaná se řídila výhradně čl. 52 odst. 1 písm. b). Výše náležející dávky stanovená podle něj je výhodná pouze pro osoby, které migrovaly ve společenství a které vykazují celkové délky dob pojištění ze všech dotčených členských států kratší, než je potřeba pro získání plné dávky. Takový výpočet je ale nevýhodný pro pojištěnce, kteří vykazují delší celkové doby pojištění, než se pro získání plné dávky starobního důchodu vyžaduje. Takto vypočtený poměr pro výpočet skutečně vyplácené výše dávky výrazně poškozuje pojištěnce, protože krátí skutečně vyplácenou dávku v závislosti na pojistných dobách získaných v jiných členských státech.
11. Podle § 29 odst. 1 písm. j) zákona o důchodovém pojištění je pro nárok na starobní důchod potřeba získat nejméně 34 let. Žalobce byl pojištěn celkem 10 138 dnů v sociálním pojištění ČR, což odpovídá 81,5 % dob vyžadovaných zákonem pro vznik nároku. Žalovaná chybně kvůli opomenutí čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení stanovila celkovou výši důchodu jako součet plné výše základní výměry a plné výše procentní výměry vynásobenou poměrem mezi dobou v sociálním systému ČR (10 138 dnů) a celkovou dobou pojištění v různých systémech společenství (15 701 dnů). Poměr pro výpočet celkové výše důchodu stanovila na $10\,138 / 15\,701 = 64,5\%$ z plné částky důchodu. To ale neodpovídá 81,5 % získaných dob pojištění ze zákonem vyžadované doby 34 let (= 100 %) pro vznik nároku na starobní důchod.
12. Skutečnost, že žalobce déle přispíval do sociálního systému druhé země, nemůže jít k jeho tíži. Koordinační nařízení zdůrazňuje rovnost zacházení a výpočet výše důchodu v souladu s metodou používanou pro sčítání dob a určení poměrného výpočtu zaručeného právem Evropské unie. Ta si uvědomovala nerovnost při výpočtu skutečné dávky důchodu podle čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení. Proto zároveň rozšířila výpočet poměrné (skutečně vyplácené dávky) skrze čl. 56, aby zaručila rovný a spravedlivý výpočet dávky, odpovídající poměru dob účasti (přispívání) v sociálním systému dané země a maximální dobou vyžadovanou právními předpisy dané země pro získání plné dávky starobního důchodu.
13. Žalobce dodává, že prvostupňové rozhodnutí odkazuje na účast a doby žalobce v maďarském důchodovém pojištění, kterého se však žalobce nikdy neúčastnil. Osobní list důchodového pojištění žalobce vykazuje chyby a nedostatky, které ale nejsou předmětem této žaloby.

14. **Žalovaná** v reakci na žalobu tvrdí, že se čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení na případ žalobce nevztahuje. Žalovaná proto podle něj nemohla postupovat. Toto ustanovení se týká výhradně postupů při výpočtu důchodů v těch členských státech EU, které mají ve své vnitrostátní zákonné právní úpravě stanovenou maximální dobu účasti na pojištění, která se pak zohlední při výpočtu výše důchodu. České důchodové předpisy pracují pouze s (minimální) potřebnou dobou pojištění, která je nutná k získání nároku na starobní důchod.
15. Cílem koordinačního nařízení je koordinace vnitrostátních předpisů členských států, nikoliv jejich harmonizace. Koordinací předpisů přitom musí zohlednit různorodá vnitrostátní zákonodárství v jednotlivých členských státech, která stanoví různé (odlišné) podmínky vzniku nároku na dávkové plnění (odlišný důchodový věk, jinak započitatelná doba pojištění atp.). Jednou z těchto odlišností je právě maximální doba pojištění, tj. maximální limit doby pojištění, kterou lze pro výši důchodu hodnotit podle vnitrostátního právního předpisu daného členského státu, s tím, že doba pojištění získaná pojištěncem nad tento limit se pro výši důchodu nehodnotí.
16. Účelem čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení je zaručit, aby migrující osoba, již by se pro výpočet teoretické dávky měly hodnotit veškeré doby pojištění, které získala ve více členských státech, nebyla zvýhodněna oproti jiným (nemigrujícím) osobám, jimž by se pro výši důchodu hodnotila pouze doba pojištění v rozsahu stanoveném maximální délkou doby pojištění určenou vnitrostátním zákonodárstvím daného členského státu. Jedná se tedy v podstatě o omezení zásady uvedené v čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení u těch členských států, jejichž vnitrostátní zákonodárství stanoví, že se pro výši důchodu hodnotí jen určitý maximální rozsah doby pojištění. To však není případ české vnitrostátní právní úpravy.
17. V **replíce** na vyjádření žalované **žalobce** nesouhlasí, že se čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení na žalobce nevztahuje. Koordinací nařízení ani nařízení s prováděcími pravidly ke koordinačnímu nařízení nezmiňují, že se doplňující ustanovení pro výpočet dávek na výpočty v Česku nevztahují nebo nejsou použitelná. Podle § 29 odst. 1 písm. j) zákona o důchodovém pojištění má pojištěnec nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018. Podmínka 34 let doby účasti v sociálním pojištění vyžadovaná tímto ustanovením pro pobírání plné výše základní a procentní výměry důchodové dávky je zároveň maximální doba vyžadovaná pro pobírání plné dávky starobního důchodu. Skutečná minimální doba pro získání nároku na starobní důchod je podle § 29 odst. 2 písm. f) zákona o důchodovém pojištění 20 let. Pojištěnec ale musí dosáhnout důchodového věku po roce 2013 alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození.
18. Žalobce nesouhlasí ani s popisem účelu čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení. Žalovaná nepochopila, že při výpočtu teoretické dávky důchodu instituce vždy postupuje výlučně – jak uvádí čl. 52 odst. 1 písm. b) část i) koordinačního nařízení – podle vnitrostátních právních předpisů daného členského státu, které instituce uplatňuje. Článek 52 odst. 1 písm. b) část ii) téhož nařízení pak stanoví výpočet poměrné dávky, která je úměrná výši poměru mezi délkou dob získaných před vznikem sociální události podle právních předpisů, které uplatňuje, a celkové délky dob získaných před vznikem sociální události podle právních předpisů všech dotčených členských států.

19. Tím, že žalovaná odmítá zohlednit čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení při výpočtu poměrné dávky, dochází automaticky u skutkově shodných nebo podobných případů k nedůvodným rozdílům ve výpočtu výše dávky. Použitím nesprávného dělitele ve zlomku dochází ke krácení získaných práv pojištění. Postoj žalované znamená, že poměrná dávka vyplácená žalobci je ve svém důsledku o více než 17 % nižší, než by mu s ohledem na doby účasti v sociálním systému ČR náleželo. Žalovaná žalobci za 39 roků a 179 dnů účasti v sociálním pojištění ČR, tedy za 81,6 % dob účasti, vyplácí pouze 64,5 % z plné (teoretické) dávky starobního důchodu.

IV. Jednání před krajským soudem

20. Dne 26. 6. 2024 se u soudu konalo jednání. Žalobce při něm nad rámec svých žalobních bodů popisoval kontext svého důchodového příběhu a některé další nejasnosti a nerovnosti, které v rozhodování o jeho starobním důchodu spatřuje. Kritizoval žalovanou za její přístup i postup ve věci, který už trvá několik let. Žalovaná odkázala na vyjádření k žalobě a krátce se vyjádřila k tvrzením žalobce při jednání. Ani jedna ze stran sporu neměla důkazní návrhy nad rámec toho, co obsahuje správní spis. Soud proto žádné dokazování neprováděl.

V. Posouzení věci krajským soudem

21. Žalobce namítá, že žalovaná měla kromě čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení použít ještě jeho čl. 56 odst. 1 písm. a). Stejnou námitku vznesl i proti prvostupňovému rozhodnutí.
22. Podle čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení, který je jedním z doplňujících ustanovení pro výpočet dávek, platí, že „[p]ro výpočet teoretické a poměrné výše uvedené v čl. 52 odst. 1 písm. b) se použijí tato pravidla: je-li *celková délka dob pojištění* nebo bydlení získaných před vznikem sociální události podle právních předpisů všech dotčených členských států *delší než maximální doba vyžadovaná právními předpisy jednoho z těchto členských států pro pobírání plné dávky*, vezme příslušná instituce tohoto státu v úvahu *maximální dobu namísto celkové délky získaných dob*; tato metoda výpočtu nesmí vést k tomu, aby tato instituce hradila větší částku dávky, než je plná dávka stanovená právními předpisy, které uplatňuje. Toto ustanovení se nevztahuje na dávky, jejichž výše nezávisí na délce pojištění.“
23. Jak správně tvrdí žalovaná, toto ustanovení není u nás použitelné. České právo totiž nezná institut maximální doby pojištění vyžadované pro pobírání plné dávky. Naopak s pracuje s tzv. potřebnou – tedy minimální – dobou pojištění (§ 28 zákona o důchodovém pojištění), která je spolu se stanoveným důchodovým věkem hlavní podmínkou pro vznik nároku na zdejší starobní důchod (viz Koldinská, K. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 226). Konkrétní minimální délky dob pojištění v závislosti na rok dosažení důchodového věku pak stanovuje § 29 zákona o důchodovém pojištění.
24. Žalobce tvrdí, že u nás maximální dobu pojištění máme. U něj byla 34 let, protože dosáhl důchodového věku v roce 2018 [§ 29 odst. 1 písm. j) zákona o důchodovém pojištění]. Minimální doba pojištění je podle žalobce 20 let [§ 29 odst. 2 písm. f) zákona o důchodovém pojištění]. To je ovšem nesprávný výklad. Jde vždy o hledání minimální doby pojištění u konkrétního člověka podle roku dosažení důchodového věku. Pokud by žalobce v roce 2018 neměl 34 let pojištění, ale třeba jen 33, pak by mu tehdy nárok na starobní důchod nevznikl, protože by potřebnou minimální dobu pojištění neměl.

25. Žalobce se přitom účastnil zdejšího pojištění o cca 5 a půl roku déle, než činila jeho minimální potřebná doba pojištění. Pokud by české právo například stanovilo, že pro pobírání plné dávky bude hrát roli maximální doba pojištění 37 let a ani o den více, pak už by se čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení použil. V takovém případě by tu byl důvod naplnit jeho účel.
26. Tímto účelem je v kontextu celé Evropské unie dosažení rovnosti v situaci, ve které by jedna osoba měla pobírat dílčí starobní důchody z více zemí a jedna z těchto zemí by měla ve svém právu zakotvenou maximální délku doby pojištění. V takovém případě je třeba zajistit dosažení rovnosti mezi (a) migrujícími lidmi, u nichž se pro výpočet teoretické dávky podle čl. 52 odst. 1 písm. b) koordinačního nařízení hodnotí veškeré doby pojištění, které získaly ve více členských státech, a (b) ostatních (v Unii nemigrujících) osob ze země, jejíž právo pracuje s maximální délkou doby pojištění. Lidem z této země by se totiž pro výši důchodu hodnotila pouze doba pojištění v rozsahu stanoveném maximální délkou doby pojištění určenou vnitrostátním zákonodárstvím daného členského státu. A migrující osoby by měly výhodu, protože by se jim pro výpočet dílčího starobního důchodu z jiné země mohly neomezeně počítat veškeré doby pojištění. Osoby pod písmenem (a) by tedy měly výhodu oproti osobám pod písmenem (b).
27. Koordinační nařízení z toho důvodu v čl. 56 odst. 1 písm. a) stanoví, že se i u migrujících osob použije maximální délka doby pojištění pro výpočet dílčího důchodu, pokud ji zakotvuje právo jedné ze zemí, odkud má pojištěnec pobírat dílčí starobní důchod (k popisu fungování evropských pravidel pro starobní důchody viz blíže Pennings, F. *European Social Security Law*. 5. vyd. Intersentia, 2010, s. 179 až 197).
28. Vzhledem k tomu, že české právo s maximální délkou doby pojištění vůbec nepracuje, tu ovšem nebyl žádný důvod toto ustanovení včetně jeho účelu ve věci žalobce používat. Žalobce se proto mylí, pokud svoji žalobní argumentaci staví na čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení, který však na jeho důchodovou situaci vůbec nedopadá. Veškerá jeho žalobní argumentace, která se od toho odvíjí, proto nemůže být důvodná.
29. Nic dalšího žalobce v žalobní lhůtě předmětem žaloby neučinil (k nemožnosti rozšířit žalobu po uplynutí lhůty k jejímu podání viz § 71 odst. 2 soudního řádu správního). Jeho tvrzení při jednání, která se netýkala použitelnosti čl. 56 odst. 1 písm. a) koordinačního nařízení, tedy netvořila přípustné žalobní námitky. A výpočtu jeho důchodu (shrnutému v bodech 4 až 8 výše) soud nemá z hlediska jeho přezkoumatelnosti co vytknout.

VI. Závěr a náklady řízení

30. Soud posoudil žalobní námitky jako nedůvodné. Proto žalobu zamítl.
31. Neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady řízení nad rámec její běžné činnosti nevznikly. Proto jí soud nepřiznal právo na jejich náhradu.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí,

pokud má stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno, 26. června 2024

Martin Kopa, v. r.
samosoudce